



Верховний
Суд

Процесуальні питання, що виникають при визначенні належного складу учасників цивільної справи

Андрій ГРУШИЦЬКИЙ

Суддя Верховного Суду

у Касаційному цивільному суді, к.ю.н.

26 червня 2026 року

місто Ковель

Позивачем і відповідачем можуть бути, зокрема, фізичні і юридичні особи (частина друга статті 30 ЦПК України у редакції, чинній на час розгляду справи судами першої й апеляційної інстанцій).

Суд за клопотанням позивача, не припиняючи розгляду справи, замінює первісного відповідача належним відповідачем, якщо позов пред'явлено не до тієї особи, яка має відповідати за позовом, або залучає до участі у справі іншу особу як співвідповідача (частина перша статті 33 ЦПК України у редакції, чинній на час розгляду справи судами першої й апеляційної інстанцій).

Пред'явлення позову до неналежного відповідача не є підставою для відмови у відкритті провадження у справі, оскільки заміна неналежного відповідача здійснюється в порядку, визначеному ЦПК України. За результатами розгляду справи суд відмовляє в позові до неналежного відповідача та приймає рішення по суті заявлених вимог щодо належного відповідача.

Тобто, визначення відповідачів, предмета та підстав спору є правом позивача. Натомість, встановлення належності відповідачів й обґрунтованості позову – обов'язком суду, який виконується під час розгляду справи, а не на стадії відкриття провадження.



постанова ВП ВС від 17 квітня 2018 року у справі № 523/9076/16-ц

Частина перша статті 33 ЦПК (в редакції до 03 серпня 2010 року)

Суд за клопотанням позивача, не припиняючи розгляду справи, замінює первісного відповідача належним відповідачем, якщо позов пред'явлено не до тієї особи, яка має відповідати за позовом, або залучає до участі у справі іншу особу як співвідповідача. **У разі відсутності згоди на це позивача суд залучає до участі в справі іншу особу як співвідповідача.**

Частина перша статті 33 ЦПК (в редакції з 03 серпня 2010 року до 15 грудня 2017 року)

Суд за клопотанням позивача, не припиняючи розгляду справи, замінює первісного відповідача належним відповідачем, якщо позов пред'явлено не до тієї особи, яка має відповідати за позовом, або залучає до участі у справі іншу особу як співвідповідача.

Частина друга статті 51 ЦПК (в чинній редакції)

Якщо позов подано не до тієї особи, яка повинна відповідати за позовом, суд до закінчення підготовчого провадження, а у разі розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження – до початку першого судового засідання за клопотанням позивача замінює первісного відповідача належним відповідачем, не закриваючи провадження у справі.

Частина п'ята статті 12 ЦПК

Суд, зберігаючи об'єктивність і неупередженість:

- 1) керує ходом судового процесу;
- 2) сприяє врегулюванню спору шляхом досягнення угоди між сторонами;
- 3) роз'яснює у випадку необхідності учасникам судового процесу їхні процесуальні права та обов'язки, наслідки вчинення або невчинення процесуальних дій;
- 4) сприяє учасникам судового процесу в реалізації ними прав, передбачених цим Кодексом;
- 5) запобігає зловживанню учасниками судового процесу їхніми правами та вживає заходів для виконання ними їхніх обов'язків.

Стаття 2 ЦК. Учасники цивільних відносин

1. Учасниками цивільних відносин є фізичні особи та юридичні особи (далі – особи).
2. Учасниками цивільних відносин є: держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права.

Стаття 170 ЦК. Органи, через які діє держава у цивільних відносинах

Держава набуває і здійснює цивільні права та обов'язки через органи державної влади у межах їхньої компетенції, встановленої законом.

Стаття 172 ЦК. Органи, через які діють територіальні громади у цивільних відносинах

Територіальні громади набувають і здійснюють цивільні права та обов'язки через органи місцевого самоврядування у межах їхньої компетенції, встановленої законом.

Стаття 95 ЦК. Філії та представництва

1. Філією є відокремлений підрозділ юридичної особи, що розташований поза її місцезнаходженням та здійснює всі або частину її функцій.
2. Представництвом є відокремлений підрозділ юридичної особи, що розташований поза її місцезнаходженням та здійснює представництво і захист інтересів юридичної особи.
3. Філії та представництва не є юридичними особами.

Глава 4 ЦПК. Учасники судового процесу

§ 1. Учасники справи.

Стаття 56. Участь у судовому процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб

(Прокурор, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи)

§ 2. Представники.

§ 3. Інші учасники судового процесу.

Стаття 65. Інші учасники судового процесу

Учасниками судового процесу, крім учасників справи та їхніх представників, є помічник судді, секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, експерт з питань права, перекладач, спеціаліст.

Стаття 42 ЦПК. Склад учасників справи

1. У справах позовного провадження учасниками справи є сторони, треті особи.
2. При розгляді вимог у наказному провадженні учасниками справи є заявник та боржник.
3. У справах окремого провадження учасниками справи є заявники, інші заінтересовані особи.
4. У справах можуть також брати участь органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.

5. У справах про оскарження рішення третейського суду, оспорювання рішення міжнародного комерційного арбітражу та про видачу виконавчого документа на примусове виконання рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу учасниками справи є учасники (сторони) третейського розгляду, особи, які не брали участі у третейському розгляді, якщо третейський суд вирішив питання про їхні права та обов'язки, а також сторони арбітражного розгляду.

Стаття 46 ЦПК. Цивільна процесуальна правоздатність

1. Здатність мати цивільні процесуальні права та обов'язки сторони, третьої особи, заявника, заінтересованої особи (цивільна процесуальна правоздатність) мають усі фізичні і юридичні особи.

Стаття 47 ЦПК. Цивільна процесуальна дієздатність

1. Здатність особисто здійснювати цивільні процесуальні права та виконувати свої обов'язки в суді (цивільна процесуальна дієздатність) мають фізичні особи, які досягли повноліття, а також юридичні особи.

2. Неповнолітні особи віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років, а також особи, цивільна дієздатність яких обмежена, можуть особисто здійснювати цивільні процесуальні права та виконувати свої обов'язки в суді у справах, що виникають з відносин, у яких вони особисто беруть участь, якщо інше не встановлено законом. Суд може залучити до участі в таких справах законного представника неповнолітньої особи або особи, цивільна дієздатність якої обмежена.

3. У разі реєстрації шлюбу фізичної особи, яка не досягла повноліття, вона набуває цивільної процесуальної дієздатності з моменту реєстрації шлюбу. Цивільної процесуальної дієздатності набуває також неповнолітня особа, якій у порядку, встановленому цим Кодексом, надано повну цивільну дієздатність.



Позивачем і відповідачем можуть бути фізичні і юридичні особи, а також держава.
(Частина друга статті 48 ЦПК)

Стаття 45 ГПК. Сторони в судовому процесі

Сторонами в судовому процесі – позивачами і відповідачами – можуть бути особи, зазначені у статті 4 цього Кодексу

(Юридичні особи та фізичні особи – підприємці, фізичні особи, які не є підприємцями, державні органи, органи місцевого самоврядування).

Стаття 62 КПК. Цивільний відповідач

Цивільним відповідачем у кримінальному провадженні може бути фізична або юридична особа, яка в силу закону несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану кримінально протиправними діями (бездіяльністю) підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, та до якої пред'явлено цивільний позов у порядку, встановленому цим Кодексом.

Стаття 46 КАС. Сторони

1. Сторонами в адміністративному процесі є позивач та відповідач.
2. Позивачем в адміністративній справі можуть бути громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, підприємства, установи, організації (юридичні особи), суб'єкти владних повноважень.
4. Відповідачем в адміністративній справі є суб'єкт владних повноважень, якщо інше не встановлено цим Кодексом.

Суб'єкт владних повноважень – орган державної влади (**у тому числі без статусу юридичної особи**), орган місцевого самоврядування, орган військового управління, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг.

Участь Кабінету Міністрів України у цивільному процесі

Секретаріат Кабінету Міністрів України є юридичною особою і діє на підставі Закону України «Про Кабінет Міністрів України».

Інтереси Кабінету Міністрів України у судах представляє Міністерство юстиції України, якщо інше не передбачено законами України або актами Кабінету Міністрів України.

Орган опіки та піклування

При розгляді судом спорів щодо участі одного з батьків у вихованні дитини, місця проживання дитини, виселення дитини, зняття дитини з реєстрації місця проживання, визнання дитини такою, що втратила право користування житловим приміщенням, позбавлення та поновлення батьківських прав, побачення з дитиною матері, батька, які позбавлені батьківських прав, відібрання дитини від особи, яка тримає її у себе не на підставі закону або рішення суду, управління батьками майном дитини, скасування усиновлення та визнання його недійсним обов'язковою є участь органу опіки та піклування, представленого належною юридичною особою.

(частина четверта статті 19 СК)

Філії та представництва, які не є юридичними особами, не наділені цивільною процесуальною дієздатністю та не можуть виступати стороною у цивільному процесі. Тому справи, в яких відповідачем виступає філія чи представництво, не підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства, у зв'язку з відсутністю сторони у цивільному процесі, до якої пред'явлено позов, а отже неможливістю вирішення цивільного спору.



постанова ОП КЦС ВС від 14 червня 2021 року у справі № 760/32455/19

На розгляд Об'єднаної палати КЦС передано питання щодо формування єдиної правозастосовної позиції з питання про процесуальні наслідки пред'явлення позову до філії банку за умови фактичної участі у справі юридичної особи.

Відповідач – філія «Южне Головне Регіональне Управління» Публічного акціонерного товариства Комерційний банк «ПриватБанк»



ухвала КЦС ВС від 03 червня 2026 року у справі № 522/17255/17

Ухвалення судом першої інстанції рішення щодо померлої особи без залучення її правонаступників є безумовною підставою для скасування такого рішення – ВП ВС



постанова ВП ВС від 13 травня 2026 року у справі № 367/8835/16

ЦПК України не містить норм, які б передбачали можливість здійснення провадження у справах щодо осіб, які померли до відкриття провадження у справі

У позовному провадженні процесуальне правонаступництво відбувається в тих випадках, коли права або обов'язки одного із суб'єктів спірного матеріального правовідношення в силу тих або інших причин переходять до іншої особи, яка не брала участі у цьому процесі.

Отже, процесуальне правонаступництво тісно пов'язане з матеріальним, оскільки процесуальне правонаступництво передбачає перехід суб'єктивного права або обов'язку від однієї особи до іншої в матеріальному праві. При цьому, незалежно від підстав матеріального правонаступництва, процесуальне правонаступництво допускається лише після того, як відбудеться заміна в матеріальному правовідношенні.

Таким чином, процесуальне правонаступництво у разі смерті фізичної особи в порядку статті 37 ЦПК України 2004 року можливе шляхом залучення правонаступника померлої сторони (учасника) та лише за умови, що смерть фізичної особи настала після звернення позивача до суду та відкриття провадження у справі, адже залучення правонаступників особи, яка померла до відкриття провадження у справі, суперечить принципам цивільного судочинства, є порушенням прав, свобод та інтересів третіх осіб.



постанова КЦС ВС від 30 червня 2023 року у справі № 681/1267/22

Директор школи не може бути відповідачем у справі як фізична особа, наділена процесуальною дієздатністю, оскільки є посадовою особою юридичної особи, від імені якої вона діяла у відносинах з позивачем.



постанова КЦС ВС від 12 січня 2022 року у справі № 592/6904/21

Чи є нотаріус відповідачем?

У справі про визнання недійсними таких правочинів як видача довіреності і прийняття спадщини належним відповідачем є особа, яка видавала довіреність, і особа, яка прийняла спадщину, а не нотаріус чи нотаріальна контора, якщо позивач не обґрунтовує недійсність правочинів неправомірними діями нотаріуса.



постанова КЦС ВС від 19 серпня 2020 року у справі № 201/16327/16-ц

Чи є державний реєстратор відповідачем?

Державний реєстратор, зокрема і приватний нотаріус, не є належним відповідачем у справі про скасування рішення про державну реєстрацію права на нерухоме майно.



постанова КЦС ВС від 07 липня 2021 року у справі № 369/14294/17

ВП ВС відступила від висновків КГС ВС щодо визначення належного складу відповідачів у спрах про скасування наказу Мін'юсту, яким скасовано рішення державного реєстратора про державну реєстрацію прав та їх обтяжень, визначивши, що в таких спрах **належним відповідачем є особа, право на майно якої оспорується** та щодо якої здійснено аналогічний запис у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, а не лише Мін'юст.



постанова ВП ВС від 03 вересня 2025 року у справі № 910/2546/22

Належними відповідачами у спрах про визначення додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини є спадкоємці, які прийняли спадщину. За відсутності таких спадкоємців відповідачем виступає територіальна громада в особі органу місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини.



постанова КЦС ВС від 13 грудня 2023 року у справі № 753/8710/21

Чи може бути відповідачем посадова особа у справі за позовом про захист честі та гідності?

У справах про захист гідності, честі та ділової репутації у разі поширення посадовою чи службовою особою інформації при виконанні своїх посадових (службових) обов'язків, щодо пов'язаних із цим вимог про відшкодування майнової та (або) моральної шкоди, завданої фізичній особі внаслідок порушення її особистого немайнового права поширенням такої інформації, належним відповідачем є юридична особа, в якій працює така посадова чи службова особа.

Враховуючи, що розгляд справи може вплинути на права та обов'язки цієї особи, вона може бути залучена до участі у справі в порядку, передбаченому статтею 53 ЦПК України.

Якщо посадова чи службова особа виступає не від імені юридичної особи і не при виконанні посадових (службових) обов'язків, то належним відповідачем є саме вона як фізична особа.



постанова ОП КЦС ВС від 06 квітня 2026 року у справі № 461/8106/23

Закон України «Про інформацію»

Стаття 31. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди

1. У разі якщо порушенням права на свободу інформації особі завдано матеріальної чи моральної шкоди, вона має право на її відшкодування за рішенням суду.
2. **Суб'єкти владних повноважень** як позивачі у справах про захист честі, гідності та ділової репутації вправі вимагати в судовому порядку лише спростування недостовірної інформації про себе і не мають права вимагати відшкодування моральної (немайнової) шкоди. Це не позбавляє посадових і службових осіб права на захист честі, гідності та ділової репутації в суді.

Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 року № 1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи»

11. Відповідачем у випадку поширення інформації, яку подає посадова чи службова особа при виконанні своїх посадових (службових) обов'язків, зокрема при підписанні характеристики тощо, є юридична особа, в якій вона працює. Враховуючи, що розгляд справи може вплинути на права та обов'язки цієї особи, остання може бути залучена до участі у справі в порядку, передбаченому статтею 36 ЦПК.

У разі поширення такої інформації посадовою чи службовою особою для визначення належного відповідача судам необхідно з'ясовувати, від імені кого ця особа виступає. Якщо посадова чи службова особа виступає не від імені юридичної особи і не при виконанні посадових (службових) обов'язків, то належним відповідачем є саме вона.

Чи може посадова особа подати позов про захист честі, гідності та ділової репутації?

Позов підписано головою правління акціонерного товариства.
Суди, не з'ясували хто є позивачем (фізична чи юридична особа).



постанова КЦС ВС від 03 червня 2026 року у справі № 554/7761/20

Нормативні підстави представництва прокурором інтересів громадянина або держави в суді

- стаття 131-1 Конституції України,
- стаття 23 Закону України «Про прокуратуру»,
- стаття 56 ЦПК України.

Прокурор у цивільному процесі

У визначених законом випадках прокурор звертається до суду з позовною заявою, бере участь у розгляді справ за його позовами, а також може вступити за своєю ініціативою у справу, провадження у якій відкрито за позовом іншої особи, до початку розгляду справи по суті, подає апеляційну, касаційну скаргу, заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

(Частина третя статті 56 ЦПК)

Прокурор – учасник судового процесу зі спеціальним статусом

Прокуратура – юридична особа (учасник справи)

Питання про добросовісність / недобросовісність набувача може бути вирішене судом лише після дослідження доказів на стадії ухвалення судового рішення, а тому залишення позову без розгляду з підстав невнесення вартості майна на депозитний рахунок суду є неправомірним, якщо позивач обґрунтовує свої вимоги саме недобросовісністю набувача.



постанова КЦС ВС від 01 грудня 2025 року у справі № 354/419/25

Подання позовної заяви

Системний аналіз положень Закону України «Про прокуратуру» свідчить лише про те, що повноваження керівника обласної прокуратури як самостійної установи та органу державної влади за його відсутності має право виконувати перший заступник керівника обласної прокуратури, а в разі його відсутності – заступник керівника обласної прокуратури.

Водночас правом подання позовної заяви наділяються безпосередньо як керівники обласної та місцевої прокуратур, так і їх перші заступники та заступники.

Закон у цьому випадку не ставить виникнення права на подання позовної заяви заступником прокуратура у залежність від того, чи присутній керівник прокуратури або його перший заступник на роботі та чи виконує він свої повноваження на час подання позову.

Отже, заступники керівників обласної та місцевої прокуратур, які діють як прокурори у цивільному судочинстві, мають самостійне право на підписання та подання позову до суду в інтересах держави (за умови дотримання інших передбачених процесуальним законом умов та правил).

Отже, заявник помилково ототожнює правовий статус представника прокуратури, як юридичної особи, та процесуальний статус прокурора при поданні позовної заяви в порядку представництва інтересів держави.

Оскільки поданий у справі позов спрямований на виконання конституційних функцій прокуратури, як органу держави, його підписання керівником не є обов'язковим.



постанова КЦС ВС від 09 лютого 2023 року у справі № 483/2263/19

Поновлення строку на апеляційне оскарження

Фізична особа звернулася із позовом до керуючого санацією державного комунального житлово-експлуатаційного підприємства про визнання дійсним договору купівлі-продажу, визнання права власності на нерухоме майно.

Рішенням суду першої інстанції позов задоволено.

Заступник керівника обласної прокуратури в інтересах держави в особі міської ради та державного комунального житлово-експлуатаційного підприємства подав апеляційну скаргу на рішення суду першої інстанції.

Ухвалою апеляційного суду поновлено обласній прокуратурі строк на апеляційне оскарження рішення, відкрито провадження.

Апеляційний суд частково задовольнив скаргу заступника керівника обласної прокуратури, рішення суду першої інстанції скасував, вказавши про наявність підстав для представництва прокурором інтересів держави у цій справі.

Право подати апеляційну скаргу в цивільній справі належить заступнику керівника обласної прокуратури, а не обласній прокуратурі. Тому в разі подання апеляційної скарги в цивільній справі питання про поновлення строку має вирішуватися для належного суб'єкта, а не обласної прокуратури.



постанова КЦС ВС від 26 жовтня 2022 року у справі № 554/9193/19

Заочний перегляд

У визначених законом випадках прокурор може за своєю ініціативою в інтересах держави в інтересах відповідача вступити у справу, провадження у якій відкрито за позовом іншої особи, зокрема, після ухвалення рішення судом першої інстанції.

ЦПК України передбачає дві форми перегляду заочного рішення: загальну (перегляд в апеляційному порядку) та спеціальну (перегляд судом, який ухвалив заочне рішення, за заявою відповідача). При цьому апеляційну скаргу може подати відповідач лише у разі залишення заяви про перегляд заочного рішення без задоволення.

Саме бездіяльність відповідача (неподання відзиву, неявка у судові засідання, неподання заяви про перегляд заочного рішення) і свідчать у своїй сукупності про бездіяльність органу державної влади, на який законом покладено обов'язок представлення інтересів держави у відповідних правовідносинах, що становить собою суб'єктивну складову підстави участі прокурора в цивільному судочинстві. Зважаючи на зазначене прокурор не зобов'язаний подавати у цьому разі заяву про перегляд заочного рішення, однак він наділений правом апеляційного оскарження.

ЦПК України не передбачає такої форми участі прокурора у цивільному судочинстві, як подача заяви про перегляд заочного рішення. Апеляційне оскарження заочного рішення прокурором в інтересах держави в особі відповідача має відбуватися без попереднього подання заяви про перегляд заочного рішення до суду, що ухвалив таке рішення.



постанова ОП КЦС ВС від 03 червня 2024 року у справі № 183/8338/21

Позов в інтересах державного підприємства

Заступник військового прокурора звернувся з позовом в інтересах держави – Міністерства оборони України в особі концерну «Військторгсервіс», до фізичних осіб, виконавчого комітету Шепетівської міської ради про витребування майна та зобов'язання вчинити певні дії.

Суди відмовили у задоволенні позовних вимог.

При касаційному перегляді Верховний Суд розглядав питання щодо можливості звернення заступника військового прокурора в інтересах держави в особі Концерну «Військторгсервіс».

Згідно зі статутом Концерну «Військторгсервіс» він є державним господарським об'єднанням, заснованим на державній власності, у формі концерну. Концерн належить до сфери управління Міністерства оборони України.

Оскільки Концерн «Військторгсервіс» не є органом державної влади і не є суб'єктом владних повноважень, то звернення заступника військового прокурора до суду у цій справі в інтересах держави в особі Концерну «Військторгсервіс» є безпідставним, а тому позовна заява, подана в інтересах зазначеного державного господарського об'єднання, підлягає залишенню без розгляду на підставі пункту 2 частини першої статті 257 ЦПК України.



постанова КЦС ВС від 02 серпня 2023 року у справі № 688/4167/16-ц

Позов в інтересах держави в особі Національної академії наук України

Оскільки позов у цій справі подано прокурором в інтересах держави в особі НАН України, яка є державною неприбутковою бюджетною організацією, немає підстав вважати, що прокурор здійснює представництво інтересів державної компанії.

Національна академія наук України наділена повноваженнями щодо управління об'єктами державної власності, що належать до сфери її управління, тобто на основі законодавства здійснює управлінські функції, тому прокурор має повноваження на представництво інтересів держави в особі НАН України, що відповідає приписам частини третьої статті 23 Закону України «Про прокуратуру».

Належним та ефективним способом захисту права власності держави на нерухоме майно, що входило до майнового комплексу НАН України та належало їй на праві повного господарського відання, але було відчужене на користь фізичної особи особою, яка не мала на це права, є позов про витребування майна із чужого незаконного володіння на підставі статті 387 ЦК України.



постанова ВП ВС від 10 квітня 2024 року у справі № 520/8065/19

Прокурор не має повноважень на представництво інтересів держави в суді в особі НАН України та галузевих академій наук щодо земель державної власності, переданих їм у постійне користування

Оскільки НАН України та галузеві академії наук наділені повноваженнями щодо управління об'єктами права державної власності, що належать до сфери їх управління, тобто на основі законодавства здійснюють управлінські функції, то прокурор має повноваження на представництво інтересів держави в особі НАН України та галузевих академій наук, що відповідає приписам частини третьої статті 23 Закону № 1697-VII, за винятком спорів щодо об'єктів власності Українського народу, що визначено частиною першою статті 13 Конституції України, від імені якого право власника здійснюють уповноважені державні органи в межах своєї компетенції.

Тому захист інтересів держави щодо земель державної власності здійснює відповідний уповноважений орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені повноваження щодо реалізації прав держави як власника (розпорядника) земель державної власності.

НАН України та галузеві академії наук не є суб'єктами владних повноважень щодо земель державної власності, які передані їм у постійне користування.



постанова ВП ВС від 10 грудня 2025 року у справі № 344/12305/18

Позов прокурора про визнання спадщини відумерлою та витребування майна

Стаття 1280 ЦК України передбачає, що якщо майно, на яке претендує спадкоємець, що пропустив строк для прийняття спадщини, перейшло як відумерле до територіальної громади і збереглося, спадкоємець має право вимагати його передання в натурі. У разі ж продажу такого майна спадкоємець має право на грошову компенсацію. Тлумачення зазначеної норми свідчить про те, що право на отримання спадкового майна в натурі виникає у спадкоємця лише якщо майно, що було визнане відумерлою спадщиною, збереглося і не було відчужене територіальною громадою. Якщо ж воно було відчужене іншій особі за договором або не збереглося, то спадкоємець має право лише на компенсацію його вартості у грошовому еквіваленті. А відтак, застосовуючи аналогію закону й територіальна громада в разі відчуження спадкового майна особою, яка не є спадкоємцем, або незбереження цього майна, на користь добросовісного набувача, має право на отримання лише грошової компенсації.

Закон передбачає саме такий спосіб захисту порушеного інтересу територіальної громади та спосіб відновлення її інтересу на спадкове майно за відсутності спадкоємців (стаття 16 ЦК України) та у разі продажу спадкового майна іншій особі, якщо остання є добросовісним набувачем.



постанова ОП КЦС ВС від 09 грудня 2024 року у справі № 754/446/22

Процесуальне правонаступництво

Зміна найменування органу юридичної особи (на виконання вимог Закону України від 19 вересня 2019 року №113-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури» наказом Генерального прокурора від 17 лютого 2021 року № 39 «Про окремі питання забезпечення початку роботи окружних прокуратур» затверджено перелік і територіальну юрисдикцію окружних прокуратур) не є підставою для процесуального правонаступництва.

У такому випадку наявні підстави для зміни найменування органу прокуратури, який звернувся з позовною заявою до суду, із «Києво-Святошинської місцевої прокуратури» на «Обухівську окружну прокуратуру», що, у свою чергу, мало б наслідком забезпечення участі прокурора Васильківського відділу Обухівської окружної прокуратури в розгляді справи.



постанова КЦС ВС від 14 грудня 2022 року у справі № 362/6846/18

Розподіл судових витрат

У вирішенні питання щодо розподілу судових витрат за наслідками розгляду справ, провадження в яких відкрито за позовом прокурора в інтересах держави в особі органу, уповноваженого здійснювати відповідні функції у спірних правовідносинах, позиція цього органу щодо заявленого прокурором позову не є вирішальним критерієм, оскільки прокурор бере участь у розподілі судових витрат нарівні з іншими учасниками справи.



постанова КЦС ВС від 06 грудня 2023 року у справі № 362/122/15-ц

Розподіл судових витрат

Звертаючись до суду з позовом в інтересах держави в особі відповідного уповноваженого органу, прокурор не замінює цей орган у судовому процесі, однак і не виконує функцію його представництва, оскільки представляє державу та є окремим самостійним суб'єктом звернення.

Отже, з урахуванням наведеного, звертаючись із позовом в інтересах держави, прокурор є суб'єктом сплати судового збору та самостійно здійснює права та виконує обов'язки, пов'язані з розподілом судових витрат.

При задоволенні касаційної скарги відповідачів, сплачений ними судовий збір за подання касаційної скарги слід покласти на прокуратуру.



постанова КЦС ВС від 11 квітня 2024 року у справі № 756/16117/21



Верховний
Суд



Дякую за увагу!

електронна пошта:
hrushytskyi@supreme.court.gov.ua